

Sajtóközlemény

A vétkesség vélelme

**Jelentés a letartóztatottak helyzetéről.
Angolul és magyarul jelent meg
a Magyar Helsinki Bizottság új kiadványa**

Budapest, 2005. február 17. – *Az előzetesen letartóztatottak 17 százaléka állította, hogy a büntetőeljárás során bántalmazták. A bántalmazást elkövető rendőrök felelősségre vonása többnyire elmarad. A rászoruló gyanúsítottak egy harmada még sosem találkozott a kirendelt védőjével.*

Fogda- és börtönmegfigyelő programjának keretében a Magyar Helsinki Bizottság (MHB) 16 rendőrségi fogdában és 10 büntetés-végrehajtási intézetben összesen 500 előzetes letartóztatottal készített kérdőíves felmérést. A vizsgálat középpontjában az előzetes letartóztatottakat a büntetőeljárás folyamán érő sérelmes bánásmód (bántalmazás, lélektani nyomásgyakorlás és egyéb túlkapasok), valamint a rászorulóknak biztosított kirendelt védők tevékenysége állt. A felmérés eredményeit a Bizottság munkatársa, Kádár András Kristóf *A vétkesség vélelme* című, most megjelenő kötetben foglalta össze.

Tapasztalatok a sérelmes bánásmóddal kapcsolatban: A felmérés tanúsága szerint a megkérdezettek 17%-a értékelte úgy, hogy a büntetőeljárás valamelyik szakaszában hatósági bántalmazás érte. Többségük azt állította, hogy az elfogás, illetve az előállítás folyamán, de olyanok is voltak, akik arról számoltak be, hogy kihallgatásuk alatt, vallomás kicsikarásának érdekében bántalmazták őket. A felmérés során nyilatkozó előzetes letartóztatottak közel fele számolt be arról, hogy a nyomozó hatóság eljáró tagjai lélektani nyomásgyakorlással próbálták vallomástételre vagy egyéb információk kiadására bírni őket.

A kutatás egyik legfontosabb tapasztalata a sérelmes bánásmód nagyfokú látenciája volt. A fogvatartottak túlnyomó része meg sem próbál fellépni a különböző – vélt vagy valós – túlkapasok ellen. Gyakori a vizsgálatok elhúzódnása, esetleg teljes elsikkadása, és a sérelmet okozó hivatalos személyek felelősségre vonása a legtöbbször elmarad.

Javaslatok: Mivel a bántalmazás szempontjából az eljárás legkényesebb részét a – feltételezett – elkövető elfogása, előállítása és első kihallgatása jelenti, elsősorban ezek azok a szakaszok, cselekmények, amelyeket további garanciákkal kell körülbástyázni a túlkapasok hatékonyabb kiküszöbölése érdekében. Az elfogás, valamint a rendőrökcsiben és a rendőrségi épületben történtek – lehetőség szerinti – kamerás rögzítése, a vizsgálatot végző orvos függetlenségének garantálása, az első kihallgatáson való védői részvétel biztosítása és/vagy a kihallgatások videóra vétele hozzájárulhat a bántalmazás visszaszorításához.

Tapasztalatok a kirendelt védői rendszerrel kapcsolatban: A felmérés azt is vizsgálta, hogy milyen minőségű védelemben részesülnek azok, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy „ügyvédet fogadjanak”, és ezért védelmüket kirendelt védő látja el. A tapasztalatok szerint a kirendelt védők kisebb arányban vannak jelen és kevésbé aktívak a büntetőeljárás nyomozati szakában, mint meghatalmazott kollégáik: minden harmadik olyan megkérdezett, akit kirendelt védő véd, arról számolt be, hogy a felmérés időpontjáig nem is találkozott az ügyvéddel. Volt olyan megkérdezett, akit egy éves előzetes letartóztatásának ideje alatt még egyetlen egyszer sem keresett fel kirendelt védője.

A kutatás igazolta, hogy a kirendelt védők által biztosított jogi segítség igen sok esetben nem felel meg a hatékony védelem alkotmányos és nemzetközi jogi követelményének. Ennek egyik oka, hogy a kirendelt védők díjazása – az elmúlt években végrehajtott honorárium-emelések ellenére – jelenleg is csak töredéke az ügyvédi szolgáltatások piaci árának, és jelentősen elmarad például a

büntetőeljárásban részt vevő tolmácsok díjazásától is. De a rendszer hatékonyságát súlyos strukturális problémákkal is rontják. A jelenlegi szabályok értelmében például a nyomozás során a nyomozó hatóság választja ki, hogy kirendelt védőként melyik ügyvéd lássa el a rászoruló gyanúsított védelmét. Tehát olyan szerv dönt a kirendelt védő személyéről, amely eljárási szerepénél fogva ellenérdekelt a védői tevékenység hatékonyságában!

Javaslatok: A közelmúltban az Igazságügyi Minisztérium alatt felállított jogi segítségnyújtó szolgálat bevonásával valószínűleg megoldható lenne, hogy a nyomozó hatóság és a vádhatóság az előtte folyamatban lévő ügyekben csak jelezze a kirendelés szükségességét, a tényleges kirendelést (azaz a kirendelt védő kiválasztását és értesítését) azonban az eljárásban semmilyen formában nem érdekelt szolgálat hajtsa végre. A védő mulasztása esetén a szolgálat jelzése alapján az ügyvédi kamara joga és kötelessége lenne a szakmai ellenőrzés lebonyolítása.

Elképzelhető az a megoldás is, hogy a kirendelt védők munkáját egy, a kamara képviselőiből és független szakemberekből álló, a jogi segítségnyújtó szolgálat megyei hivatalai mellett szervezett kuratórium kövesse nyomon. A kuratórium tagjai jogosultak lennének arra, hogy az adott ügyben keletkezett, a védő munkájának megítélése szempontjából lényeges iratokat megismerjék, és a védővel konzultáljanak. Szükség esetén a kuratórium kezdeményezhetné a kirendelés visszavonását, illetve a kamarai fegyelmi eljárás megindítását.

***A vétkesség vélelme* című tanulmány a Magyar Helsinki Bizottságnál szerezhető be.**

A kötettel kapcsolatban tájékoztatásért forduljanak dr. Kádár András Kristófhoz telefonon, vagy az andras.kadar@helsinki.hu címen.

Magyar Helsinki Bizottság
Bajcsy-Zsilinszky út 36-38.
1054 Budapest
tel./fax: 321-4323, 321-4327, 321-4141
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu